

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 37 · 4. januar
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny vateringsordning med faste vateringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende vatering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 4. januar 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 37):

1. Muntlig spørretime
2. Referat

Presidenten [10:00:13]: Da dette er den første møtedagen i det nye året, vil presidenten benytte anledningen til å ønske alle et riktig godt nytt år.

Representantene Carl I. *Hagen*, Lan Marie Nguyen *Berg*, Torstein Tvedt *Solberg* og Jone *Blikra*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Hordaland: Benjamin *Jakobsen*

For Møre og Romsdal: Berit *Tønnesen*

For Nordland: Sigurd *Myrvoll*

For Oppland: Aud *Hove*

For Oslo: Agnes Nærland *Viljugrein*

Fra Kristelig Folkepartis stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsordens § 5 annet punktum for representanten Olaug Ver-
vik Bollestad fra og med 4. januar og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Hadle Rasmus *Bjuland*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:01:01]: Hadle Rasmus *Bjuland* er til stede og vil ta sete.

Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:01:19]: På vegne av Fremskrittsparti-representantene Morten Wold, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati og meg selv vil jeg framsette et forslag om full gjennomgang av Norsk pasientskadeerstatning for å sikre norske pasienters rettssikkerhet.

Presidenten [10:01:30]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:34]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:37]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Anniken Huitfeldt og statsrådene Jan Christian Vestre og Sigbjørn Gjelsvik vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Lene Westgaard-Halle.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:02:08]: Jeg vil også få lov til å benytte anledningen til å ønske både presidenten, Stortinget og statsrådene godt nytt år. Da starter vi med det vi alle synes er gøyest: spørretimen.

Regjeringen har innført en ekstra arbeidsgiveravgift på 5 pst. for lønn over 750 000 kr. Det begrunnes i statsbudsjettet med at det øker handlingsrommet, det demper etterspørselen etter arbeidskraft, og det demper presset på arbeidsmarkedet. Dette kan egentlig ikke forstås på noen annen måte enn at regjeringen vil ta ned privat sektor til fordel for offentlig sektor.

Teknologibedrifter med høykompetent arbeidskraft rammes spesielt hardt av dette grepet, med et allerede utfordrende arbeidsmarked og høye lønninger. Ifølge SSB vil f.eks. en av fire som jobber innenfor IKT, omfattes av denne økningen. Avgiften gjør det dermed ekstra vanskelig å finne flere bein å stå på i framtiden for norsk næringsliv, fordi det blir dyrere å investere i de hodene som skaper nettopp de nye mulighetene.

Offentlig sektor kompenseres for økningen i arbeidsgiveravgiften. I praksis utvider altså regjeringen offentlig sektor og dekker det inn ved å redusere sysselsettingen i høykompetent privat sektor. Det svekker framtidsutsiktene for Norge på en rekke områder, og den plutselige innføringen øker usikkerheten blant bedrifter, som akkurat nå roper på forutsigbarhet. Er det en bevisst handling fra regjeringen å flytte arbeidsplasser fra privat sektor til offentlig sektor?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:03:41]: Riktig godt nytt år, alle sammen!

Takk for spørsmålet. Regjeringens aller viktigste oppgave er å trygge norske arbeidsplasser og holde orden i norsk økonomi. Det er særdeles utfordrende tider vi står overfor. Vi er på vei ut av den største pandemien siden spanskesyken, vi opplever en energikrise som vi må tilbake til oljeprissjokket i 1973 for å finne maken til, vi har den høyeste kostnadsveksten siden jappetiden på 1980-tallet, og det er mangel på arbeidskraft. Det er krevende og utfordrende for både næringsliv, bedrifter og regjeringen å håndtere.

Et av de viktigste grepene våre har vært å bidra til å dempe prisveksten. Det har regjeringen lyktes ganske godt med. Vi er snart det landet i Europa som har lavest inflasjon – vi har stort sett lavere inflasjon enn alle våre handelspartnere. Flere og flere eksperter mener at vi kan ha sett toppen på inflasjonsveksten. Det er godt nytt for norsk næringsliv, og det er også godt nytt for norske husholdninger.

I det bildet må vi trygge økonomien, også gjennom å bruke pengene smartere. Vi er den første regjeringen

på lenge som reduserer oljepengebruken, 18 mrd. kr neste år, for å dempe presset i norsk økonomi. Det håper og tror vi har effekt.

Vi må også bidra til, ved siden av stabile rammebetingelser for næringslivet, at vi har inndekning, og at vi holder orden i statsfinansene. Det er bakgrunnen for at regjeringen har foreslått en midlertidig økning i arbeidsgiveravgiften for neste år, et proveny på om lag 7 mrd. kr. Når vi gjør det, er det viktig å huske på at det må ses i lys av at selskapsskatten i Norge holdes uendret på 22 pst. Den er 6 prosentpoeng lavere enn for ti år siden – det gikk ganske godt i norsk økonomi da også. Vi har fortsatt betydelig lavere arbeidsgiveravgift enn våre handelspartnere, f.eks. Sverige, og det er heller ikke riktig at det er det private næringslivet som tar kostnadene, mens det offentlige ikke må prioritere. Mens det under Solberg-regjeringen var helt vanlig at den offentlige pengebruken som andel av BNP økte hvert eneste år – det begynte på 57 pst. da Solberg-regjeringen overtok, og endte på 62 pst. – har vi nå redusert offentlig andel av BNP to år på rad i våre statsbudsjetter, nettopp fordi vi prioriterer privat verdiskaping.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:05:44]: Det var veldig mange ord, men jeg klarte ikke helt å få svar på spørsmålet, så jeg prøver meg på en litt annen måte.

Dette er i realiteten et helt målrettet tiltak fra regjeringen for å styrke offentlig sektor på bekostning av privat sektor. Tall fra SSB viser at nesten 3 mrd. kr av penge- ne som hentes inn, tas inn fra små og mellomstore be- drifter over hele landet, samtidig som regjeringen øker de offentlige utgiftene. Har regjeringen gjort noen vur- deringer av hvordan dette grepet justerer konkurranse- forholdet mellom privat og offentlig sektor?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:06:18]: Det kan alle lese ut av statsbudsjettet, for der framkommer det tydelig at den offentlige pengebruken som andel av bruttonasjonalprodukt faller to år på rad. Vi begynner å nærme oss de nivåene vi hadde før, men det er fortsatt et mål for denne regjeringen å styrke privat verdiska- ping. Det er jobbskapere og entreprenører over hele landet, bedrifter som går med overskudd, som er grunnlaget for at vi kan finansiere og bygge ut verdens beste velferdsstat, så det å legge til rette for konkurran- sedyktige rammebetingelser er selvfølgelig veldig av- gjørende. Økningen i arbeidsgiveravgiften må som sagt ses i lys av at selskapsbeskatningen nå er vesentlig lave- re enn for ti år siden, og at vi generelt har konkurranse- dyktige rammebetingelser sammenliknet med våre na- boland.

Jeg er opptatt av at norsk næringslivs konkurranse- kraft handler om mye mer enn skatt og avgift, og det er sikkert også grunnen til at Høyre i sitt alternative stats-

budsjett øker skattene med 38 mrd. kr for næringslivet – rett og slett fordi den situasjonen vi er i nå, krever ekstra- ordinære grep. Men vi må også satse på forskning, utvik- ling, innovasjon, infrastrukturprosjekter, gode handels- avtaler og sørge for at vi får opp eksporten. Alt dette bi- drar til at norsk næringsliv lykkes.

Presidenten [10:07:20]: Det blir oppfølgingsspør- mål – først Lene Westgaard-Halle.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:07:21]: Jeg er veldig glad for å høre statsråden si at det å skape verdier hand- ler om mer enn skatt og avgift. Det er kanskje ikke ak- kurat det inntrykket man får nå om dagen.

Skal vi få til det statsråden kaller verdens beste vel- ferdstat, er vi nødt til å bygge kompetansen langsiktig. En ting er situasjonen vi står i nå, men det er også utford- ringer på lang sikt. På lang sikt har vi en utfordring med kompetanse. Skal man få til det, må man satse på de klo- ke hodene. Man må sørge for at folk oppdaterer kompe- tansen sin når de står i jobb, og man må gjøre det attrak- tivt å ansette folk med høy kompetanse. Det handler om å ruste Norge for framtiden, og om å ruste norsk nær- ingsliv for framtiden. Regjeringen velger altså å la være å gjøre det, men heller dempe presset – som regjeringen selv har skrevet i statsbudsjettet – gjennom å innføre denne arbeidsgiveravgiften. Bekymrer det statsråden at regjeringens nye avgift treffer nettopp kompetansenæ- ringslivet midtskips i en allerede krevende tid?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:08:16]: Den mid- lertidige økningen i arbeidsgiveravgiften på 5 pst. skal fases ut når situasjonen i økonomien tilsier det. Det er en liten del av et stort bilde som avgjør konkurranse- kraften til norsk næringsliv.

Vi må få opp kompetansen, og det er regjeringen i full gang med, i alt fra det vi gjør på barnehage, til det vi gjør gjennom skolene – heve kvaliteten i videregående opplæring og få flere til å fullføre og bestå. Vi har nett- opp lagt fram en ambisiøs langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Det kommer en kompetansereform som vi lager sammen med partene i arbeidslivet for å sørge for et mer desentralisert utdanningstilbud, tette kompetanseshullene, anerkjenne realkompetanse og bi- dra til at industri og næringsliv som nå skriker etter kva- lifisert arbeidskraft, kan få tilgang til den arbeidskraften de trenger.

Så ja, landet vårt står overfor store utfordringer, og at vi lykkes, avhenger av vår evne til å løse dem. Men hvis vi ikke lykkes med å få ned kostnadsekspløsjonen, og hvis vi ikke får kontroll på rentehevingene, vil det altså ha vesentlig verre konsekvenser for bedriftene. Derfor er regjeringens jobb nummer én å trygge alle arbeidsplas- ser.

Presidenten [10:09:17]: Lene Westgaard-Halle – til oppfølgingsspørsmål.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:09:19]: Det er fint med satsing på utdanning, men det hjelper jo ikke så veldig mye når man gjør det dyrere å ansette denne arbeidskraften. Når den høykvalifiserte og høykompetente arbeidskraften blir dyr å ansette, har vi en utfordring, og det er det denne avgiftsøkningen bidrar til. Jeg noterer meg også at regjeringen kaller dette grepet «situasjonsbestemt» og «midlertidig», så det framstår kanskje ikke så gjennomarbeidet som man skulle ønske. Jeg lurar da på om regjeringen har fulgt utredningsinstruksjonen og vurdert konsekvensene av dette.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:09:50]: All politikk som regjeringen legger fram, og især politikk vi legger fram for landets nasjonalforsamling – som vi har stor, dyp og inderlig respekt for – er utredet, og arbeidsgiveravgift, skatter og avgifter justeres med jevne mellomrom. Heldigvis har vi i Norge relativt stor enighet og brede forlik om bredden av skatte- og avgiftspolitikken. Det er et bredt flertall som står bak at vi har en selskapsskatt på 22 pst.

Regjeringen har vært veldig opptatt av å videreføre den forutsigbarheten for norsk næringsliv. Derfor har vi gjort andre prioriteringer og andre grep, deriblant effektiviseringer i offentlig sektor og å redusere den offentlige pengebruken. Samtidig har vi invitert deler av næringslivet, og da særlig den delen av næringslivet som har høye overskudd, til å bidra noe mer. Alternativet ville vært at vi gjorde mer drastiske kutt i velferden. Det tror jeg ingen ønsker seg i den situasjonen vi står i nå. Vi kunne gjort statsbudsjettet mer urettferdig. Det er heller ikke riktig i den tiden vi står i nå, med høy kostnadsvekst. Da mener vi at det opplegget vi har lagt fram, er balansert. Det prioriterer privat verdiskaping, får ned forskjellene og får kontroll på inflasjonen.

Presidenten [10:10:53]: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgingsspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:11:05]: Først må eg gratulere næringsministeren med å ha funne ein skatt for næringslivet som regjeringa ikkje har auka, nemleg selskapsskatten. Det kjem vi nok til å høyre bli gjenteke i mange debattar. Han skil seg frå dei andre skattane for næringslivet, som regjeringa har auka: utbytteskatt, formuesskatt, aksjerabatt, ekstra arbeidsgjevaravgift osv. Vi kjem nok til å høyre mykje om denne selskapsskatten.

Som næringsministeren sjølv var inne på, er det sagt at den ekstra arbeidsgjevaravgifta skal vere situasjonsbestemt. Ho har vore knytt til ein situasjon med høgt

press på arbeidsmarknaden, høgt press på renta, høgt press på inflasjonen. No er vi i den situasjonen – som næringsministeren sjølv sa i Politisk kvarter i dag – at mange ekspertar meiner vi kan ha sett rentetoppen. Vi er i ein situasjon i norsk økonomi som kan endre seg ganske kraftig allereie i løpet av første halvår 2023. Derksom det viser seg å stemme at denne ekstraordinære situasjonen går over i 2023, er det då slik at statsråden kan garantere at den ekstra situasjonsbestemte arbeidsgjevaravgifta vil falle bort i 2024, og gje det signalet til norske bedrifter?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:12:09]: Med all respekt for næringsliv og bedrifter som nå er urolige og bekymret for en ganske krevende situasjon, synes jeg vi skal være forsiktige med å spekulere om framtiden, som egentlig ingen av oss kan spå om. Det er usikkert hvordan norsk økonomi kommer til å utvikle seg. Det er positive tendenser nå; vi har fortsatt lav ledighet, vi har fremdeles betydelig færre konkurser i fjor sammenlignet med siste normalår, 2019. Selv om investeringsnivået kanskje er på vei til å normalisere seg noe, melder fortsatt flertallet av NHOs medlemsbedrifter at markedssituasjonen er relativt grei. Mangel på arbeidskraft er fortsatt en utfordring, men dette kan også endre seg. Vi vet ikke hvordan energiprisene utvikler seg, vi vet ikke helt hvordan inflasjonen utvikler seg. Det er i det bildet regjeringen må trygge jobbene og bidra til å holde orden på statsfinansene, balansere statsbudsjettet – ikke bidra med eksperimenter som kan forverre denne situasjonen. Derfor har vi foreslått noen justeringer i skatte- og avgiftsopplegget. Hadde det ikke vært behov for og grunnlag for det, ville selvfølgelig heller ikke regjeringen gjort det. Derfor håper jeg vi kan fase ut de endringene når det er grunnlag for det.

Presidenten [10:13:12]: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgingsspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:13:13]: Eg takkar for svaret, og eg er for så vidt glad for at statsråden stadfesta at dersom situasjon for norsk næringsliv og norsk økonomi endrar seg i løpet av 2023 på den måten som det kan vere grunn til å frykte, står statsråden og regjeringa fast på at den ekstra arbeidsgjevaravgifta, som Venstre heile tida har vore sterkt imot, vil kunne fasast ut, og at det då må vere målet at ho faktisk forsvinn allereie i 2024 – gitt at den ekstraordinære situasjonen ho blir kopla til, ikkje gjer det. Viss ikkje bit ho seg fast som ei ekstra avgift.

Eg vil stille eit anna spørsmål knytt til den ekstra arbeidsgjevaravgifta. Eg stilte eit spørsmål i oktober til finansministeren om ein har rekna ut kva det kostar i byråkrati, og kva det kostar for næringslivet å innføre ei

forvanskning av skatte- og avgiftssystemet. Det kunne finansministeren då ikkje svare på – ikkje anna enn at det vil koste pengar og vere kompliserande. Har no næringsministeren kunnskap om kva dette vil påføre av ekstra kostnader, korleis det skal rullast ut i praksis, og korleis det samla sett vil medverke til å nå målet om 11 mrd. kr i kutt i byråkrati for næringslivet?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:14:21]: La meg forsøke å svare på det siste først. Regjeringen har store ambisjoner om å forenkle og digitalisere for norsk næringsliv. Målet bør være at alt som kan digitaliseres, skal digitaliseres. Vi har sågar et djervt mål om at norske bedrifter skal spares for 11 mrd. kr i offentlig byråkrati og unødvendige administrasjonsbyrder fram til 2025. Vi er i full gang med å implementere og gjennomføre det, vi har god dialog med partene i arbeidslivet, vi har motatt om lag 140 forslag til forbedringer, og vi kommer til å iverksette og gjennomføre dem. Alt vi kan gjøre for å lette hverdagen til norske bedrifter, er selvfølgelig helt avgjørende.

Så vil det alltid være sånn at når det er endringer i skatter og avgifter eller rammebetingelser, eller det skjer justeringer, fører det med seg noen kostnader. Det kan sikkert Finansdepartementet svare mer på hvis det finnes tall på det, men i sum tror jeg ikke vi skal overdrive den betydningen. Jeg tror heller ikke vi i sum skal overdrive hvor stor effekt dette har for næringslivet, men de 7 mrd. kr som dette drar inn, har altså vært viktig for å balansere statsbudsjettet, kutte oljepengebruken med 18 mrd. kr og få kontroll på kostnadsveksten.

Presidenten [10:15:23]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:15:36]: Riktig godt nytt år til alle sammen. Mitt spørsmål går til næringsminister Vestre.

Det nye året starter dessverre ikke så bra for en del arbeidere. Jeg besøkte Stange i går. Der startet det nye året med at nesten 50 personer blir permittert fra to av de største industribedriftene i kommunen. Jiffy Products har permittert ti ansatte, og Furnes Jernstøperi har permittert 33 ansatte. I tillegg er det 12–13 vikarer hos sistnevnte som ikke får fornyet sitt engasjement. Mange av disse er unge i etableringsfasen. Det er folk som nylig har kjøpt seg bolig, har fått lån, har utgifter til mat og barn – til alt det som vi andre også må dekke – som nå får mindre penger til å betale utgiftene sine med.

Statsråd Vestre sa følgende til Hamar Arbeiderblad i romjulen:

«Det gjør inntrykk å høre om situasjonen på Furnes jernstøperi. Jeg er full av beundring for dem som skaper norske industriarbeidsplasser selv med

høye strømpriser. Jeg håper at bedrifter som opplever vanskelige tider som følge av høye strømpriser finner løsninger for å holde folk i arbeid.»

Men som administrerende direktør Oddbjørn Maurdalen sier, trenger de ikke sympati – de trenger løsninger.

Hovedårsaken til permitteringene er strømpriser ute av kontroll, og det er en manglende vilje fra det store flertallet i Stortinget til å rydde opp og ta ansvar for at Norge også i fremtiden skal ha rimelig kraft som et konkurransefortrinn.

Jeg har besøkt mange bedrifter, og det er mye av det samme som går igjen: Det er krav om forutsigbarhet, og veldig mange ønsker en makspris, som Fremskrittspartiet gjentatte ganger har foreslått.

Hvilke grep vil regjeringen nå ta for å sikre arbeidsplasser, slik at de permitterte i disse bedriftene – og sannsynligvis i mange flere bedrifter som vil oppleve det samme – kan komme tilbake på jobb?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:17:34]: Disse historiene gjør dypt inntrykk på oss. Målet vårt er å sørge for arbeid til alle, og hver gang noen blir permittert, er det dårlige nyheter. Da må vi selvfølgelig se på hva vi kan gjøre med det. Nå er vi i en utfordrende situasjon for norsk økonomi, der hovedutfordringen er en eksplosiv kostnadsvekst. Den må vi dempe – og på den måten også dempe rentepresset. Derfor strammer vi til på pengebruken, og derfor er det mindre rom nå enn f.eks. under covid-pandemien til å gjennomføre generøse støtteordninger, støttetiltak og pakker i milliardklassen for å holde hjulene i gang.

Det går godt for norsk økonomi i stort, og det kan vi ikke glemme i denne diskusjonen. Det er rekordlav arbeidsledighet, høy sysselsetting og høy aktivitet. Vi må da balansere disse tiltakene.

Det vi har gjort, er å sette ned elavgiften – det er det jo deler av opposisjonen som har vært imot. Vi har fått på plass en energitilskuddsordning sammen med NHO, LO og Virke. Vi har holdt løftet vårt om at bedrifter som trengte hjelp, skulle få penger på konto før jul. Jeg registrerer at én av bedriftene representanten Listhaug viser til, har fått 4 mill. kr i energitilskudd fra regjeringen – en ordning som et bredt flertall i Stortinget sluttet seg til. Vi har også jobbet aktivt med å få i gang fastprismarkedet. Det har tatt noe tid. Jeg håper at flere av strømselskaperne kommer på banen. Det er nå en håndfull av dem som har tilbudt sine avtaler.

Vi ser at prisene har falt ganske betydelig. Gjennom høsten har jeg ment at det burde være mulig å tegne fastprisavtaler på under kronen – jeg har sågar sagt godt under kronen. Nå ser vi at det på Østlandet er mulig å tegne langsiktige avtaler på ned mot 79 øre og femårskontrak-

ter på ned mot 84 øre, og treårskontraktene har falt nesten 25 pst. i pris de siste ukene. Jeg håper at når flere aktører kommer på banen, vil det bli bedre konkurranse om vilkårene.

Hver enkelt bedrift må vurdere hva som er hensiktsmessig for seg. Jeg registrerer at lederen i Furnes Jernstøperi uttalte til NRK i august at de trengte fastpriser på under en krone. Hvorvidt bedriften ønsker å tegne avtale om det nå eller ikke, må bedriften selv svare på.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:19:39]: At det gjør dypt inntrykk, hjelper dessverre ikke bedriftene, og regjeringens løsning, som skulle være fastprisavtaler, har nå vist seg å være mislykket. Det er svært få bedrifter som har inngått slike avtaler, rett og slett fordi de er for dårlige. NHO har advart bedriftene mot å inngå slike avtaler.

Strømstøtteordningen for bedriftene innførte regjeringen motvillig, men det er også en ordning som er altfor dårlig. Jiffy Products hadde i 2022 strømutfgifter på 11,1 mill. kr. Det er 8 mill. kr mer enn normalt. De fikk en strømstøtte på 430 000 kr.

Furnes Jernstøperi hadde krav på 3,5 mill. kr, som var det maksimale de kunne få, og får utbetalt 2,5 mill. kr, med beskjed om at det er avkortet fordi det er tomt for penger.

Synes ikke statsråden det er smålig å avkorte en allerede beskjeden støtte, og vil regjeringen vurdere å videreføre noe støtte til næringslivet? Hvilke grep vil statsråden ta hvis fastprisavtalene ikke løser dette problemet?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:20:47]: Energitilskuddsordningen var en rammestyrte ordning på 3 mrd. kr som ble vedtatt i Stortinget. Alle bedriftene som søkte om energitilskudd, fikk penger – slik vi lovet dem.

Det er mange tiltak vi på sikt kan gjøre for å dempe kraftprisene. Vi er veldig opptatt av at ren og rimelig fornybar energi skal være et konkurransefortrinn for norsk næringsliv, slik det har vært i over 100 år, men vi står i den største energikrisen siden oljesjokket på 1970-tallet. Det er knapphet på energi i Europa, og vi kan ikke hoppe bukk over det faktumet. Derfor må vi på kort sikt bidra til å trygge arbeidsplassene gjennom de tiltakene jeg refererte til i mitt forrige innlegg, bl.a. ved å få i gang fastprismarkedet. Det er altfor tidlig å avsi noen dom over det. Det er for få av strømselskapene som har kommet med sine tilbud. Dem jeg snakker med, sier at det er stor pågang fra næringslivet, og at det er tegnet en rekke avtaler – både treårige, femårige og sjuårige. Dette må bedriftene vurdere selv, men nå har vi i hvert fall gitt dem en mulighet. Så må vi bygge ut betydelig mer fornybar energi i årene framover, for det vil bidra til å dempe kraftprisene. Det er regjeringen godt i gang med, bl.a. gjennom havvindeventyret.

Presidenten [10:21:50]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – først Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:21:51]: Heldigvis er vannmagasinene fylt opp, og vi har alle muligheter framover til å ta kontroll og sikre lave priser i Norge. Dette var Gahr Støre og Slagsvold Vedum ute i VG i dag og lovte: «Vi skal få ned strømprisen.» Det høres veldig bra ut, men det alle spør seg om, er når og hvordan dette skal skje. Regjeringen har kavet rundt i over ett år, og ingenting er blitt løst så langt.

Er det ikke nå på tide at vi, alle sammen i denne salen, setter oss ned – i stedet for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet tar med seg SV på bakrommet – og finner løsninger som vi kan samles om, for å løse det problemet vårt samfunn står i? Det foreslo Fremskrittspartiet allerede for ett år siden, men regjeringspartiene tok seg dessverre ikke engang bryet med å svare oss på henvendelsen.

Ute på arbeidsplassene opplever man nå at arbeidsgivere og arbeidstakere står sammen, og de forventer at politikerne tar ansvar og finner løsninger som redder arbeidsplasser og vanlige folks økonomi.

Vil regjeringen invitere med hele Stortinget for å finne løsninger på strømkrisen?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:22:58]: Vi er selvfølgelig mottakelige for gode innspill og forslag. Hvis det er representanter i denne salen som har gode forslag til tiltak som bør vurderes, er jeg helt sikker på at olje- og energiministeren er mer enn villig til å se på dem, men det må være med en erkjennelse av at det ikke finnes kvikkløst-løsninger i møtet med energiknapphet.

Det Fremskrittspartiet foreslår – en makspris – er noe samtlige av fagmiljøene og ekspertene advarer mot. Det er et tiltak som kan ha dramatisk negative konsekvenser i en tid med knapphet på strøm. Hvis vi – Gud forby – skulle komme i en situasjon der vi må rasjonere, er det da for de eldre, for småbarnsfamiliene eller for industrien og næringslivet vi skal slå av strømmen først? Derfor vil ikke regjeringen utsette norske bedrifter og norske husholdninger for slike eksperimenter.

Vi har sannsynligvis den beste strømstøtteordningen i Europa for husholdninger. Vi har satt ned elavgiften, vi kom på plass med energitilskuddsordningen – den virker – og man har nå mulighet til å tegne fastprisavtaler på under 79 øre/kWh i året. Det må være opp til bedriftene å vurdere om det er hensiktsmessig eller ikke.

Presidenten [10:24:01]: Bård Hoksrud – til oppfølgings-spørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:24:16]: Vi hører mange statsråder og representanter fra regjeringspartiene sier

de er mye ute og snakker med folk og næringslivet, og hevder at de er stolte over at de har fått til en så god strømvtales, og at det er så mange som er fornøyd. Jeg er oppriktig spent på hvem de prater med, hvem som er så fornøyd. For meg høres det mer ut som de har gått inn i skogen og snakket med trærne der, og ikke fått svar, og da passer nok slagordet at den som tier, samtykker. Omtrent alle jeg snakker med som driver en bedrift, føler det ikke sånn. De er fortvilet, de er forbannet, de er frustrert over å oppleve en regjering som i stedet for å handle har et mantra om å «vente og se» og ikke minst «følge situasjonen nøye».

I Kragerø har slakterfirmaet Brødrene Brubakken permittert alle ansatte, og mange produksjonsbedrifter, kafeer og andre må nå kaste inn håndkleet fordi strømkostnadene er så høye, og det er rett og slett umulig å sende den ekstraregningen til kundene. Likevel, og til tross for det, virker regjeringen fornøyd med seg selv, og jeg kan ikke fatte og begripe det. Det er normalt svært trygge, gode og levedyktige bedrifter som nå går over ende og sender folk ut i ledighet. Alle vet at å bevare en arbeidsplass er mye enklere enn å måtte skape en ny, men hva i all verden gjør egentlig statsråden?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:25:18]: Jeg vet ikke helt – vi har ikke vært på juleferie sammen, i hvert fall, så da har ikke representanten Hoksrud hørt noe av det jeg har sagt. Jeg har verken sagt at regjeringen er selvtillfreds eller fornøyd, at alt er fantastisk, at alt er bra, eller at vi ikke lytter. Snarere tvert imot – jeg har understreket alvor. Jeg forstår kjempegodt at mange bedrifter nå er bekymret, at strømprisene er horrible til tider, at det er vanskelig, og at det vil kunne få konsekvenser for næringslivet. Det er derfor det er denne saken regjeringen har brukt mest tid på å klare å løse, men det er altså ingen kvikkløst-løsninger i møte med energikrisen, den største energikrisen på 50 år. Det skjer i Norge, og det skjer i andre land.

Vår oppgave har vært å trygge arbeidsplassene, og det har vi lyktes godt med så langt. Vi har 1,6 pst. arbeidsledighet, vi har betydelig færre konkurser i 2022 enn det vi hadde i siste normalår før 2019. Det går godt for mange, selv om en del sliter, og dem som sliter, forsøker vi å hjelpe gjennom energitilskuddsordningen og gjennom at vi har fått på plass et fastprismarked som før var en illusjon. Nå kan en altså tegne fastpriskontrakter til under 1 krone hvis en ønsker det.

Presidenten [10:26:21]: Bård Hoksrud – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:26:22]: Jeg skjønner at statsråden ikke tar dette inn over seg, for vi ser konkurs

på konkurs rundt omkring. Og det stopper ikke med det: Nå skal folk også rammes på helseområdet.

I Telemarksavisa kan vi i dag lese om sykehuset Betanien, som varsler at de må spare inn ti–tolv årsverk fordi strømrregningen også for denne virksomheten fyker i været og er tredoblet fra 2020 til nå. Å skru av strømmen er ikke et alternativ for et sykehus, eller mener statsråden at det er en god idé? Det er faktisk et ganske betimelig spørsmål. Selv om sykehuset utfører tjenester for det offentlige, mottar de ingen strømtøtte, og utgiftene til strøm er ikke over 3 pst., så de kan heller ikke ta del i den ordningen. Kanskje å fyre mer er et alternativ, men det er vel heller ikke ønsket fra regjeringens side. Eller synes statsråden at det kan være en god idé?

Betanien utfører spesialisthelsetjenester innenfor både revmatologi, øye og ortopedi. Resultatet er at det kommer til å bli lengre ventetider i helsesektoren, også på dette området, og de kommer til å øke. Mener statsråden at det er en god idé, eller vil regjeringen ta grep og komme med skikkelige tiltak som vil hjelpe både Betanien og andre ideelle som driver innenfor helsetjenester? Er dette en fortsettelse av regjeringens angrep for å ta livet av private og ideelle, som leverer svært gode helsetjenester til innbyggerne i Norge?

Presidenten [10:27:28]: Nå er jo ikke dette det konstitusjonelle ansvaret til statsråden.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:27:32]: Jeg skal likevel forsøke å svare på spørsmålet. Alle opplever strømprisene som utfordrende når man er i områder med høy strømpris, og hadde det vært sånn at vi kunne løse dette problemet over natten, hadde vi gjort det. Jeg registrerer at Fremskrittspartiets svar er makspris. Det er et forslag som alle fagmiljøene, ekspertene, de som kan kraftmarkedene, kraftsystemene, advarer sterkt mot. Det er en grunn til at det ikke er noen land, så vidt jeg kjenner til, som har innført lignende tiltak, rett og slett fordi det sannsynligvis ville ført til mangel på kraft og mer rasjonering. Det kan vi ikke utsette bedrifter, folk og offentlig virksomhet i Norge for.

Derfor har regjeringens hovedgrep for næringslivet vært å få i gang fastprisavtalene. Det er en mulighet man ikke har hatt tidligere. Mange spådde det nord og ned i høst, og jeg ble latterliggjort da jeg snakket om fastprisavtaler til under 1 krone. Nå registrerer jeg at det på Østlandet, i de dyreste kraftområdene, er mulig å tegne fastpriskontrakter som ligger 3 øre over det som var gjennomsnittlig spotpris i NO1 i fjor, før krigen brøt ut, og jeg håper at konkurranse skal bidra til ytterligere gode vilkår.

Presidenten [10:28:37]: Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:28:50]: Statsråden sa i et tidligere svar at han ikke skal spekulere om fremtiden – eller at han skal være forsiktig med å spekulere om fremtiden – men det er noe statsråden i og for seg har vært ganske god til å gjøre, og han har selv referert til det. I Debatten på NRK i høst uttalte han bl.a. at han var ganske sikker på at det ville være et betydelig volum av fastprisavtaler i spennet mellom 50 og 70 øre per kilowatttime. Statsråden la vel også til, litt belærende, at man ikke trengte en mastergrad i økonomi – man trengte knapt noen studiepoeng i bedriftsøkonomi – for å forstå at det var slik det kom til å gå.

Nå har Fjordkraft i et tilbud datert 3. januar lansert sin fastprisavtale fra 1. februar i år. De understreker i det tilbudet at det er et begrenset volum tilgjengelig, altså ikke et ubegrenset eller stort volum, og prisene for treårige kraftavtaler er på mellom 122 og 135 øre, avhengig av hva slags forbruk man har, og for femårige kontrakter ligger det mellom 95 og 107 øre.

Tok statsråden for mye Möller's Tran i høst?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:29:54]: Jeg registrerer nå etter gjentatte debatter, både i denne sal og i andre saler, at representanten Astrup er mer opptatt av å snakke ned fastprisregimet enn å få opp konkurransen i markedet. Det er helt riktig at jeg har sagt at det bør være mulig å tegne fastprisavtaler til godt under kronen, mellom 50 øre og 100 øre. Det ble sagt i høst, da framtidsutsiktene i markedet så annerledes ut. Da trodde markedet at spotprisen i de dyreste kraftområdene skulle godt under kronen i 2024/2025. Nå ser vi at det har endret seg – og dette endrer seg: Det går opp, og det går ned, og det er derfor ingen kan spå om fremtiden.

Jeg registrerer likevel at vi nå har muligheten til å inngå fastprisavtaler på ned mot 79 øre. Så får heller representanten Astrup konsekvent vise til de dyreste og dårligste avtalene på markedet – jeg velger å anlegge en litt mer positiv holdning – men det er verken Astrup eller jeg som skal bestemme om bedriftene anser dette som hensiktsmessig. Norske næringslivsledere vet selv hva som er best for seg, og de må vurdere om de ønsker å ligge i spotprismarkedet, eller om de ønsker å tegne fastprisavtaler. Nå har regjeringen i hvert fall gitt dem en valgmulighet.

Presidenten [10:30:59]: Lars Haltbrekken – til oppfølgingsspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:31:11]: REC Solar har utviklet en helt unik teknologi for produksjon av silisium til solceller. Det er stor grad av resirkulering og svært lavt energiforbruk og klimafotavtrykk sammenlignet med annen produksjon. Silisium er kritisk i det grønne skiftet og en mangelvare i Europa. På grunn av teknolo-

giutvikling og omstilling har ikke REC fastpriskontrakt for strøm, og de ansatte ble i fjor høst permittert.

Mitt spørsmål er: Hva gjør regjeringen for å hindre at denne unike teknologien går tapt, og for å sikre at vi ikke mister en viktig bedrift i verdikjeden for solenergi?

La meg bare legge til at svar knyttet til fastpriskontraktsregimet som regjeringen har foreslått, ikke vil være et godt svar, for det har så langt ikke hjulpet REC, verken i Kristiansand eller på Herøya.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:32:13]: Dette er også en bekymringsfull situasjon. Dette er en industri og næring vi vil ha mye mer av i Norge, og en av grunnene til at vi kan ha mer av denne næringen i Norge, er nettopp tilgangen på ren og rimelig fornybar energi.

Jeg håper og tror at industribyggere i Norge er langsiktige, uansett om de har norsk eller utenlandsk eierskap, og at de har tillit til at den politikken regjeringen fører for å bygge ut mer kraft, vil dempe prisene over noe tid. Det gjør vi bl.a. når vi skal nesten doble norsk kraftproduksjon gjennom en historisk satsing på offshore vind, med 1 500 flytende havvindturbiner. Vi har satt i gang oppbyggingen av vind på land der det er folkelig forankring og legitimitet, og der miljøhensyn ivaretas. Vi har historiske bevilgninger for å få opp kapasiteten på overføringsnettet internt i Norge, som er viktig for industrien.

Alt dette tror jeg industrien ser – selv om det er en fattig trøst akkurat nå, i møte med de skyhøye strømprisene.

Jeg registrerer det som har stått i mediene, at REC Solar tidligere har takket nei til fastprisavtaler på nivåer som i dag framstår som veldig, veldig gunstige. Det er en forretningsmessig vurdering selskapet har gjort – og så skal vi jobbe videre for at fastprisavtalene blir så gode som mulig.

Presidenten [10:33:16]: Lars Haltbrekken – til oppfølgingsspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:33:17]: Jeg kunne ikke registrere et eneste tiltak fra regjeringen for å redde REC Solar og denne viktige teknologien, slik at disse arbeidsplassene forblir i Norge. Da er spørsmålet: Har virkelig ikke regjeringen tenkt å komme med et eneste tiltak for å redde denne viktige bedriften, som er så avgjørende i satsingen på fornybar energi, som solceller er?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:33:49]: Som jeg forsøkte å få fram, gjør regjeringen en lang rekke tiltak, både på kort sikt og på lang sikt. På kort sikt handler det om å redusere elavgiften. Vi har hatt en energitilskuddsordning som mange bedrifter har nytt godt av. Vi har fått på plass fastprismarkedet. Vi har også et kon-

kurransedyktig industrikraftregime for de bedriftene som faller innenfor den ordningen. Så må hver enkelt bedrift selv vurdere hva de mener er riktig risiko å ta og ikke ta. Det er ikke næringsministerens eller regjeringens jobb å forklare norske bedriftseiere, private eiere, hvilke avtaler de skal inngå.

Jeg har også redegjort for alle de tiltakene vi gjør som har effekt ikke i morgen, ikke neste kvartal, kanskje til og med ikke neste halvår, men som vil ha effekt over tid, nemlig en historisk satsing på utbygging av ny fornybar energi og å få opp kapasiteten på linjenettet. Det vil gi REC Solar og alle andre som driver kraftforedlende prosessindustri i Norge, som vi vil ha mye mer av i årene framover, den forutsigbarheten de trenger for framtidige investeringer. Men energikrisen, den største energikrisen siden 1970-tallet, merker dessverre også REC Solar, i likhet med veldig mange andre norske virksomheter.

Presidenten [10:34:51]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:35:06]: Næringsministeren kan kome tilbake «i leia her» nok ein gong. Eg ønskjer godt nyttår.

SV har i mange år kjempa for å gjere noko med konsentrasjonen av makt i daglegvaremarknaden, og i vår fekk vi viktige gjennomslag, saman med det som viser seg å bli eit breitt fleirtal på Stortinget, for tiltak for å hindre konsentrasjon, spreie makt, få meir rettferdig konkurranse, meir openheit osv. – tiltak som regjeringa jobbar med. Dette er saker som først får effekt på litt lengre sikt. Situasjonen vi står i no, er at 2022 var eit elendig år for norske hushald, og det var dessverre sterkt drive fram av utviklinga i daglegvaremarknaden. I fjor auka daglegvareprisane med 12,7 pst., og 1. februar blir forhandlingane om nye prisar avslutta. Da forventar aktørane ein auke på ytterlegare 10 pst.

Det vi ser, er at prisane aukar mykje meir for varer som norske bønder produserer – og vi veit at dette er avtalebaserte prisar. Her har ein framforhandla prisar for det bøndene produserer, men likevel aukar dei mykje meir, og vi ser ein prisauke som er mykje høgare enn i andre bransjar. Det vi ser, er på mange måtar ein urimeleg prisauke.

Vi har verktøy i dette landet for å forhindre urimeleg prisauke. I lov om pristiltak står det at det er «forbuddt å ta, kreve eller avtale priser som er urimelige.»

Mitt spørsmål til næringsministeren er rett og slett: Viss vi no etter 1. februar ser at ein aukar prisane på ein urimeleg måte, kva vil regjeringa gjere?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:37:07]: Takk for spørsmålet. Jeg er veldig glad for at det er bred politisk

enighet i denne salen om at vi må gjøre noe med konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet. Jeg er sågar veldig glad for at representanten Knag Fylkesnes selv har vært en av drivkreftene bak nettopp det og har vært en ildsjel for å få opp tempoet. Det har det absolutt vært behov for.

Dette er et område regjeringen har brukt mye tid på – tiltak som skal virke på kort sikt, tiltak som skal virke på lengre sikt. Vi har gjort en lang rekke grep allerede, som representanten kjenner til. Vi har gått løs på de negative servituttene, altså det som innebærer at en dagligvareaktør kan stikke kjepper i hjulene for at andre konkurrenter skal kunne etablere seg i de samme butikklokalene samtidig.

Vi har nå to forslag på høring, som gjelder forbud mot usaklig prisdiskriminering mellom leverandører og kjeder, noe som innebærer at det er vanskelig for nye aktører å komme seg inn på markedet. Vi har økt bevilgningene til Dagligvaretilsynet med 50 pst., nettopp for å kunne gå mer aktivt inn i dette arbeidet. Vi gir Konkurransetilsynet mer muskler gjennom at vi kommer til å innføre et nytt markedsetterforskningsinstrument, som innebærer at Konkurransetilsynet selv, der de ikke kan påvise direkte lovbrudd, likevel kan gå inn med spesifikke, målrettede og tilpassede tiltak for å bedre konkurransen. Ikke minst har vi satt i gang utredninger på de egne merkevarene og den vertikale integrasjonen.

Jeg er bekymret for at dette er et område med for svak konkurranse. Jeg er bekymret for at de store aktørene sitter på stadig flere stoler rundt bordet og kontrollerer en stadig større del av verdikjeden – ikke bare dagligvarebutikkene, men også grossistledd, logistikk, produksjon og produsenter. Vi må ta grep. Det at dagligvareaktørene så tidlig er ute og signalerer prisdannelsen fram til februar, gjør at en kan stille spørsmål ved om denne konkurransen er sunn. Derfor har landbruks- og matministeren og jeg invitert dagligvareaktørene og de største leverandørene til dialog og møte nå snarlig, fordi vi vil ha mer informasjon om og innsikt i hvordan denne prisdannelsen skjer. Vi er også åpne for å vurdere nye tiltak, og hvis vi gjør det, må det være tiltak som har effekt, og som ikke bidrar til motsatt effekt av det vi ønsker å oppnå.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:39:12]: Eg er veldig glad for at statsråden er så engasjert i dei tiltaka vi har blitt einige om på Stortinget, og at han følgjer dei opp. Dette er tiltak som først vil få betyding på sikt, og som er avgjerande for at vi får ein meir rettferdig konkurranse innan daglegvarer. All den tid vi ikkje har det, har vi ein situasjon der folks økonomi berre blir verre og verre, og daglegvarekjedene aukar prisane på ein urimeleg måte. Det er difor eg spør om dette no, i den eks-

treme situasjonen folk står i, der prisane galopperer framover på ein urimeleg måte.

Vi har ein lov, lov om pristiltak, der det står:

«Det er forbudt å ta, kreve eller avtale priser som er urimelige.»

Regjeringa har fullmakt til å gå inn og ta grep direkte mot urimeleg prisutvikling. Vil regjeringa vurdere det?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:40:16]: Det ville i så fall være et særdeles inngripende tiltak, og terskelen for det skal, må og bør være høy.

Det er litt viktig at vi i møte med inflasjon og kostnadsvekst – som representanten helt riktig sier ikke bare rammer næringsliv og husholdninger, men folk over hele landet – vet hva vi gjør. Den kostnadsveksten som mange nå opplever, opplever selvfølgelig også aktørene i dagligvaremarkedet. Det som gjør oss litt «undersamme», for å bruke et svensk uttrykk, hvis det er lov, er at det virker som om prisene på en del varer øker såpass mye mer fra det siste leddet, altså dagligvarebutikken, enn det de gjør fra henholdsvis produsenten og bakover til primærleddet. Det må vi finne mer ut av, og det er derfor vi nå har satt i gang flere utredninger, som også indirekte ser på denne prisdannelsen.

Jeg vil likevel understreke det jeg sa i stad: Vi utelukker ingen tiltak. Vi vil bidra til en så sunn konkurranse som mulig. Det er mangel på konkurranse, som også bidrar til et dårligere utvalg og høyere priser enn det som kunne vært alternativet. Derfor må dette ha høy prioritet.

Presidenten [10:41:19]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:41:23]: Vi skulle egentlig ha system for dette. Konkurransetilsynet er kontrollmyndigheita for denne loven, lov om pristiltak. Dei skal etter loven kunne gå inn og be om innsyn i alt av talmateriale osv., slik at dei skal kunne gjennomføre jobben sin. Men kva når denne utviklinga får lov til å gå over tid, utan at ein tar grep, utan at ein intervensjonerer, og folks økonomi berre blir forverra, folk flest taper kjøpekraft? Ifølgje SIFO kjem det til å bli verre i 2023 viss denne utviklinga får fortsette. Kva i all verda er det da som er gale? Kvifor har vi ikkje system som forhindrar at det skjer lovbrøt? Det er ulovleg å fastsette urimelege prisar. Kva viss vi kjem til 1. februar, og aktørane har forhandla fram 10 pst. auke i prisar på varer med regjeringa? Er dette noko som heilt konkret blir vurdert av regjeringa?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:42:31]: Det er all grunn til å tro at hvis konkurransen i dagligvaremarkedet hadde vært bedre, ville også utvalget vært bedre. Vi

ville hatt flere aktører som etablerte seg, og det kunne bidratt til å dempe prisene. Men jeg tror vi må være ærlige om at man ikke kan vedta seg bort fra inflasjon, man kan ikke vedta seg bort fra prisvekst. Den prisøkningen som også dagligvareaktørene nå merker, i form av økende bensinkostnader, dieselskostnader, lagerkostnader, energikostnader, strømkostnader og arbeidskraftkostnader, kan vi ikke bare lukke øynene for.

Det skjer en prisvekst, på veldig mange områder. Målet med regjeringens økonomiske politikk er at vi skal dempe prisveksten så mye som mulig. Det er derfor vi har lagt fram et statsbudsjett for neste år som kutter oljepengebruken med 18 mrd. kr, og det er derfor vi har måttet ta noen upopulære valg og sette enkelte av valgløftene våre på vent, rett og slett fordi det er viktigere nå å trygge norsk økonomi. Så langt virker det som om vi har lyktes relativt godt, med lavere inflasjon enn stort sett alle andre land. Dagligvareprisene, f.eks., øker vesentlig mer i våre naboland enn det de gjør i Norge. Det betyr ikke at regjeringen er fornøyd, det betyr bare at vi tar det som en motivasjon for veien videre.

Presidenten [10:43:35]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:43:49]: Strømmen fra Norges fornybare vannkraft selges nå for flere hundre øre per kilowattime. Det koster samtidig i gjennomsnitt 11,77 øre å produsere den.

Rødt har foreslått en innenlands makspris på 35 øre/kWh, som ikke er strøm på billigsalg. Det var her prisen i gjennomsnitt lå i årene 2010 til 2020. Regjeringen har foreløpig avvist å ta kontroll over den innenlandske strømprisen.

Som vi hørte i stad, har bedriften REC Solar funnet en ny måte å produsere silisium på ved å gjenbruke avfall fra solcelleindustrien som innsatsfaktor, men siden august har over 200 av de ansatte på Herøya i Kristiansand vært permittert, og årsaken er de skyhøye strømprisene. Alternativet til industri bygd på fornybar, rimelig kraft, er som regel fossil energi og underbetalt arbeidskraft. Det er et tap for klimaet både lokalt og globalt hvis REC Solar eller andre flagger ut.

Statsråd Vestre peker ofte på fastpriskontrakter som en langsiktig løsning for bedriftene, men selskapene sier selv at dagens fastpriskontrakter ligger over energiprisene til konkurrentene i andre land, og selv de beste tilbudene ligger fortsatt over det dobbelte av det som var strømprisen i Norge mellom 2010 og 2020, som var 33 øre/kWh.

Senterpartiets Marit Arnstad har nå i romjula tatt til orde for å skille strømprisen i Norge fra prisen på det vi eksporterer ut av landet. Et slikt skille kan ha stor positiv betydning for industrien vår og for hele næringslivet. Er

statsråden åpen for å sikre og ta nasjonal styring over strømprisen innenlands?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:45:41]: Det er jeg helt sikker på at olje- og energiministeren med glede skulle svart på, men jeg skal gjøre et forsøk. Jeg trenger kanskje ikke å understreke igjen at det er energikrise og knapphet på energi, som også påvirker prisene i Norge. Nå har vi heldigvis høy magasinfylling. Det er bl.a. fordi vi har tatt nasjonalt grep over kraftressursene i Norge, og at olje- og energiministeren tidlig var ute og antydte overfor kraftselskapene at de måtte holde igjen på produksjonen, nettopp for å sikre norsk forsyningssikkerhet.

Vi er helt avhengig av at vi har et velfungerende kraftmarked også internasjonalt. Vi har hatt utvekslingskabler med våre naboland i veldig mange år. Det har vært helt avgjørende, ikke minst i uår da det er lite nedbør i Norge, og høyt forbruk. Vi trenger hjelp av hverandre for å sørge for at det er nok kraft tilgjengelig. Derfor vil ikke regjeringen rokke ved det eller gjøre ting som setter våre forpliktelser ut av spill, eller som bidrar til at vi over tid ikke kan sikre norsk forsyningssikkerhet.

Vi har gjort en rekke tiltak som jeg nå har redegjort for i flere replikkvekslinger, så jeg trenger ikke å bruke mer tid på det, annet enn å si at vi må få opp utbyggingen av fornybar energi over tid. Det er det som vil bidra til å dempe norske kraftpriser. Det vil bidra til at det som har vært et fortrinn i veldig mange år, nemlig ren og rimelig fornybar energi, forblir det. Da synes jeg det er helt utrolig, for å bruke det uttrykket, at partiet Rødt er imot å bygge ut havvind. Det skal altså regjeringen gjøre, doble norsk kraftproduksjon. Deilige grønne elektroner skal inn på fastlandet og bidra til reindustrialisering av dette landet, som jeg trodde mitt og representanten Moxnes' parti var enige om.

Rødt er imot å bygge ut vindkraft på land, prinsipielt, selv der lokalbefolkningen synes det er fint, selv der hvor miljøinteressene er ivaretatt, selv der hvor en større del av overskuddet kommer lokalbefolkningen til gode. Man kan ikke være for alt dette, at vi skal hjelpe næringslivet, samtidig som man er imot utbygging av all ny fornybar energi. Med Rødts politikk styrer vi mot et kraftunderskudd. Det kommer ikke regjeringen til å være med på. Derfor bygger vi ut mer fornybar energi, og jeg håper derfor Rødt er villig til å revurdere standpunktene sine mot havvind og mot vindkraft på land.

Bjørnar Moxnes (R) [10:47:45]: Det stemmer at Rødt er mot å bygge ned norsk natur med ødeleggende vindkraft. Vi er også bekymret for konsekvensene for fiskeriene med havvind. Samtidig har vi lagt fram en kraftplan som viser hvordan vi vil møte kraftbehovet i framtiden: gjennom å sikre dagens kraftoverskudd,

gjennom å spare energi i bygg – opp mot 13 TWh årlig – ikke minst også opp mot 10 TWh årlig i økt solkraft, og å stanse sløsing av energi ved å sende den ut til å elektrifisere plattformene i Nordsjøen. Rødt har en plan for å sikre kraftoverskudd som ikke betyr å rasere naturen vår eller legge vernede vassdrag i rør.

Jeg hørte ingenting fra statsråden om regjeringens åpenhet for å ta kontroll over strømprisene innenlands. Prisene skyldes ikke kraftunderskudd i Norge, men import av høyere priser fra kontinentet og fra England. Igjen: Er regjeringen åpen for å vurdere å ta tilbake kontrollen over strømprisene innenlands? Det er spørsmålet.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:48:50]: Det er direkte feil at norske kraftpriser ikke påvirkes av vær og vind og forbruk i Norge. Det har vi sett ganske tydelige eksempler på når magasinfyllingen har vært lav, når det har vært år med lite nedbør. Vi ser det også nå, ettersom vi har fått et visst innslag av vindkraft, som partiet Rødt åpenbart er mot. Når det blåser mye, demper det også prisen hjemme. Det er ikke mer komplisert enn at det er et forhold mellom tilbud og etterspørsel.

Ja, regjeringen er villig til å se på og vurdere tiltak, og det har vi gjort hele tiden. Derfor var vi blant de første i Europa som var ute med en strømstøtteordning. Vi satte tidlig ned elavgiften – til motstand fra mange partier i denne sal – fordi vi så at dette ville skje. Vi fikk på plass energitilskuddsordningen. Vi har nå skapt et fastprismarked der bedrifter som ønsker langsiktighet, kan tegne langsiktige avtaler ned mot det som var gjennomsnittlig spotpris før krigen i Ukraina brøt ut. Det kan også være aktuelt å vurdere andre tiltak, men vi har ikke lyst til å slå beina under det som er hovedgrepet vårt, nemlig å få på plass et velfungerende fastprismarked. Jeg mener vi fortsatt skal ha tålmodighet og se at det markedet kommer i gang.

Presidenten [10:49:54]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [10:49:56]: Vi ser noe annet som også er bekymringsfullt, nemlig at når det blir dyrere å bruke kraften til foredling og produksjon, blir det stadig mer lukrativt å selge kraften. Rett før jul leste vi at Elkem Rana selger kraften videre, heller enn å produsere ferrosilisium, pga. de stigende strømprisene. Dette er ikke begynnelsen på et nytt industrieventyr, men slutt på et. Vi risikerer en avindustrialisering av fastlandet til fordel for en ren råvareeksport av kraft. Det å svekke industrien som baserer seg på fornybar vannkraft, vil være å gå baklengs inn i framtiden. Det truer også mange lokalsamfunn landet rundt som er bygget opp rundt denne industrien.

Er statsråden bekymret for hva som skjer med verdiskaping i fastlandsindustrien når produsenter dropper foredling til fordel for videresalg av kraft? Hva vil statsråden gjøre for å stoppe en sårn utvikling, og vil det være mulig uten å ta kontroll og styring nettopp over strømprisene?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:50:54]: Denne regjeringen tror på blandingsøkonomi og på at private bedrifter tar beslutninger som er best for seg. Derfor er det ikke næringsministerens jobb å fortelle hva den enkelte bedrift i Norge skal bruke strømmen sin på. Vi skal legge til rette for at bedrifter som vil foredle kraft og bygge industri i Norge, har tilgang til de grønne elektrene de har behov for. Det jobber vi også langsiktig med, og vi jobber med det kortsiktig.

Jeg kan gjerne personlig ha noen tanker om hva denne strømmen burde vært brukt eller ikke vært brukt til, og jeg ønsker selvfølgelig at mest mulig industri også lykkes i Norge. Det er bakgrunnen for at regjeringen har lagt fram det grønne industriløftet, med 100 konkrete tiltak. Det er en historisk satsing på nettopp en reindustrialisering av Norge fra nord til sør og øst til vest, fordi vi trenger flere bein å stå på i norsk økonomi. Olje- og gassinntektene kommer til å falle. Da trenger vi å bygge opp mer på fastlandet. Vi overtok et rekordstort handelsunderskudd for Fastlands-Norge. Vi overtok industriinvesteringer som sto på stedet hvil. Dette er vi nå i ferd med å snu. Da må vi jobbe langsiktig og ha rammebetingelser som tilsier det, men vi må også la hver enkelt bedrift bestemme sin strategi.

Presidenten [10:51:58]: Bjørnar Moxnes – til oppfølgingsspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:52:00]: I hvert fall skriver regjeringen i sin egen plattform fra Hurdal følgende:

«Tilgang på rikelig med ren og rimelig kraft har i årtier vært den norske industriens fremste konkurransefortrinn. Regjeringen vil at dette også i fremtiden skal være fortrinnet for norsk industri og bidra til verdiskaping og sysselsetting i hele landet.»

Åpenbart har regjeringen da en tanke, politisk, om å sikre rimelig strøm. Det kan ikke være likegyldig om strømmen som tilhører det norske folk i fellesskap, bare selges ut som en råvare, eller om den går til foredling, sysselsetting, arbeidsplasser, teknologi og industri. Derfor er problemet her at når prisene blir for høye, vil selvsagt disse kapitalinteressene gjøre det som er mest lønnsomt her og nå, nemlig å selge strømmen framfor å bruke den til foredling. Da er det et ansvar for politisk ledelse å sørge for at vi har stabile og rimelige strømpriser. Igjen: Hvordan skal man sikre det uten også å ta styring over nettopp prissettingen innenlands?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:53:05]: Det er mange årsaker til at bedriftene tar de valgene de tar, og jeg har tillit til at norske bedriftseiere og norske bedriftsledere og alle dem som jobber der, gjør det som er fornuftig og riktig for seg. Det er sånn vi har en velfungerende økonomi, det er sånn vi bidrar til verdiskaping, det er sånn vi bidrar til produktivitetsgevinster, og det er sånn vi bidrar til at kapital og arbeidskraft også går dit hvor den har avkastning. Det finansierer verdens beste velferdsstat, som jeg er helt sikker på at partiet Rødt mer enn gjerne vil utvide også til nye områder. Da må noen være med på å betale for den også.

Det kan være grunner til at selskaper i perioder ikke trenger all den kraften de har kjøpt på langsiktige avtaler. En av grunnene kan være at etterspørselen faller internasjonalt. Nå skal ikke jeg spekulere i hva som er ulike grunner for ulike selskaper, men det er f.eks. slik at etterspørselen etter en del metaller i Europa nå har falt gjennom sommeren og høsten. Da blir det mindre behov for norsk industri i en kort periode, og da vil kanskje noen bedrifter bruke den kraften til et annet formål inntil etterspørselen kommer tilbake. Dette kan altså ikke vi politikere bestemme, det må bedriftene selv finne ut av.

Presidenten [10:54:08]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:54:22]: Da kan næringsministeren få hvile litt – mitt spørsmål går til utenriksministeren. Jeg vil også ønske godt nytt år.

Vi ser en ny fase i Russlands krig i Ukraina nå, hvor både brutaliteten og ødeleggelsene av sivil infrastruktur øker. Russerne har forsøkt å bryte ned den ukrainske kampviljen, men har ikke lyktes med det. På samme måte har russerne prøvd å skape mest mulig splittelse og splid i Europa og i Vesten, men har heller ikke lyktes med det.

Nylig ble den niende sanksjonspakken vedtatt i EU. Det er veldig bra og helt nødvendig at Norge følger EU på dette området, men for hver eneste sanksjonspakke som vedtas i EU, synliggjøres for så vidt også det norske utenforskapet, fordi vi ikke er med på å utarbeide dem.

Norsk utenrikspolitikk begynner i Europa, og det er nå enorme endringer på gang i EU og i Europa, hvor samarbeidet både fordypes og forsterkes på områder som er veldig viktige for Norge. Det kan gjelde områder som energi, forsterket helsesamarbeid og sivil beredskap, hvor landene altså samarbeider tettere og tettere med hverandre. Det betyr også at konsekvensene av vårt utenforskap blir tydeligere, og at sårbarhetene våre øker, fordi vi ikke er på innsiden av denne utviklingen.

På mandag overtok Sverige formannskapet i EU for det neste halvåret, og det er avgjørende at Norge har tett

og omfattende kontakt med den svenske regjeringa, både om formannskapsprioriteringene og hvordan Norge kan bidra, og om norske prioriteringer, som bl.a. energi, forsterket helsesamarbeid, utforming av sanksjoner mot Russland osv. Jeg vil også nevne – som et høyaktuelt tema akkurat nå – å jobbe sammen med EU for å bli inkludert i et eventuelt unntak for EU fra en del av klimapakken til USA.

Hvilke av det svenske formannskapets fire prioriteringer er det Norge har lagt størst vekt på?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:56:24]: Det er riktig som lederen av utenrikskomiteen sier, at brutalitetene fortsetter i Ukraina. Vi ser nå mangel på framgang på slagmarken for Russland, og at de stadig går mot flere sivile mål. Jeg var for et halvt år siden bekymret for om solidariteten med Ukraina ville avta fordi Europa ville bli mer opptatt av sine egne problemer, men de har ikke klart å bryte ned den solidariteten. Det skyldes at EU-institusjonen har vist seg å klare å samle mange europeiske land, men også at den klarer å samle land utenfor EU-samarbeidet. Til tider har det vært utfordrende at vi har stått utenfor utformingen av sanksjoner, men dette har vært sanksjoner som vi også har diskutert med Storbritannia, Canada og USA, som altså står utenfor EU. Vi har implementert sanksjonene i veldig, veldig stor hastighet.

Det jeg tror er viktig nå, er at vår sikkerhetspolitikk først og fremst er basert på NATO. 80 pst. av forsvarsutgiftene innenfor NATO-samarbeidet kommer fra land utenfor EU, men samarbeidet mellom EU og NATO har også vist seg å bli styrket i den tida som har gått.

Det jeg mener er det viktigste i vårt samarbeid med både EU og nordiske land i tida som kommer, er å stå opp for multilateralt samarbeid. Vi ser nå at det er tendenser til at det blir økende stormaktsrivalisering ikke bare i sikkerhetspolitikken, men også i handelspolitikken. Det er der vi bl.a. ser den amerikanske pakken, som har mye bra for seg, men som kan føre til utestengelse av bl.a. norske og europeiske produkter på det amerikanske markedet. Det mener jeg må være den viktigste prioriteten for både Norge, Sverige og EU i tida som kommer.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:58:26]: Jeg deler analysen fullt ut både om Russland, om samholdet i Europa, og for så vidt også om det utenriksministeren sier knyttet til at EU har vist seg å kunne samles både internt og med andre land og helt åpenbart har styrket sin posisjon. Men det var for så vidt ikke helt svar på det jeg spurte om.

Det svenske formannskapet har lagt fram fire hovedprioriteringer. Det jeg er interessert i å vite, er hvordan Norge jobber overfor det svenske formannskapet med disse konkrete problemstillingene og prioriterin-

gene. Hvilke konkrete norske saker og prioriteringer er det regjeringa har diskutert med den svenske regjeringa knyttet til formannskapet?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:59:10]: Det er alle prioriteringene. Vi har ikke noen interesse av å utfordre dem på noen som helst måte. Vi støtter opp under det svenske formannskapet. Vi mener at i den tida vi er inne i, representerer de veldig mange av de samme verdiene som det vi står for, enten det handler om folkeretten, om det grønne skiftet, eller om å stå opp i kampen for Ukrainas uavhengighet. Vi støtter deres prioriteringer. Vi har et veldig tett samarbeid med Sverige, og det har blitt enda sterkere etter at de har gått inn for NATO-medlemskap. Vi har ikke noen interesse av å utfordre det, tvert imot støtter vi opp under det som er det svenske formannskapets prioriteringer i den tida som har gått.

Vi har styrket våre utenriksstasjoner i viktige EU-land. Vi har også styrket fokuset på Europa-samarbeidet i Utenriksdepartementet, og vi har etablert en ny seksjon for næringsfremme og grønn omstilling som en del av vår Europa-avdeling nettopp for å styrke dette arbeidet.

Presidenten [11:00:06]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ine Eriksen Søreide.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:00:08]: Utenriksministeren er inne på spørsmålet knyttet til NATO. Vi har vår veldig tydelige sikkerhetspolitiske forankring i NATO. Det er også hevet over tvil at utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikken nå blir stadig viktigere som en del av EU-samarbeidet. Dette forsterkes av at 23 av 27 EU-medlemsland snart blir NATO-medlemmer, hvor Norge og Island er de eneste nordiske landene som bare er NATO-medlem og ikke EU-medlem. Utfordringen er at stadig mer av sikkerhetspolitikken som angår oss, kommer til å bli diskutert på arenaer vi ikke har tilgang til, nettopp fordi utenriks- og forsvarspolitikken er et område der Norge som tredjeland ikke inviteres til f.eks. å være med på å utforme politikk eller å delta på uformelle ministermøter. Spørsmålet er da hvordan Norge vil håndtere denne situasjonen og søke samarbeid for å forsøke å påvirke, i en situasjon hvor EU sier veldig tydelig at de kommer til å bli sterkere i NATO som følge av at flere medlemsland kommer inn.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:01:12]: Vår sikkerhet er først og fremst ivaretatt innenfor NATO. Jeg tror kanskje diskusjonen i Norge hadde vært noe annerledes hvis Storbritannia ikke hadde gått ut av EU, for tyngdepunktet er og blir innenfor NATO. Uavhengig av hva man mener om norsk EU-medlemskap,

har det vært ganske stor grad av tverrpolitisk enighet i Norge om at det ikke er i norsk interesse å bygge opp doble strukturer, altså én innenfor EU og en annen innenfor NATO. Det er først og fremst i vår interesse å styrke NATO-samarbeidet, men vi deltar veldig aktivt innenfor de programmene som EU har, f.eks. i PESCO-samarbeidet. Det er også i vår interesse å bidra til europeiske fellesløsninger som setter Europa i stand til å håndtere den nye sikkerhetspolitiske situasjonen, spesielt Det europeiske forsvarsfondet, som den tidligere opposisjonen på Stortinget måtte tvinge den tidligere regjeringa til å innføre. Det har vist seg å ha veldig stor suksess, og det handler om å bidra til forsvarspolitiske framskritt i Europa.

Presidenten [11:02:16]: Guri Melby – til oppfølgingsspørsmål.

Guri Melby (V) [11:02:30]: Omtrent alle europeiske politikere har beskrevet 24. februar som et tidsskille, inkludert utenriksministeren og vår egen statsminister. Vi så i månedene etter 24. februar at våre naboland reorienterte seg i sikkerhetspolitikken – Sverige og Finland søkte om medlemskap i NATO. Det som kanskje har fått litt mindre oppmerksomhet, er at Danmark ønsket å bli et fullverdig medlem av EUs forsvars- og sikkerhetssamarbeid. I Norge har vi ikke sett noen initiativer fra regjeringen i det hele tatt om å få et tettere samarbeid med EU. Jeg mener at svarene fra utenriksministeren i dag bekrefter inntrykket av at det ikke skjer noe nytt når det gjelder Norges samarbeid med EU. Jeg stilte også et spørsmål til forsvarsministeren om dette, og i svaret fikk jeg egentlig ingen konkrete tiltak, bare at regjeringen løpende vurderer hvordan ulike samarbeidsrelasjoner eventuelt kan utvikles videre. Jeg ber utenriksministeren bekrefte: Tas det ingen nye initiativ fra regjeringen om et tettere samarbeid med EU når det gjelder sikkerhets- og forsvarspolitik?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:03:33]: Det gjør det da. Vi har bidratt til å finansiere et treningsopplegg som EU har av ukrainske soldater i Polen og Tyskland. Det er ett av flere eksempler på at vi koordinerer oss enda sterkere med EU innenfor områder hvor vi har felles interesser. Hvis vi ser på den forrige regjeringas arbeid med tanke på EU, var den forrige regjeringa ikke tilhenger av at vi skulle inngå i Det europeiske forsvarsfondet, som er veldig viktig for både norsk og europeisk forsvarsteknologi. Det var det opposisjonen som måtte tvinge den tidligere regjeringa til å gå inn for. Det fikk vi heldigvis flertall for på Stortinget, og det har vært en veldig stor suksess – det har kastet godt av seg. Den tidligere regjeringa tok også altfor få konkrete skritt for å bidra til europeisk sikkerhet.

Det er noe med historiefortellingen her, men nå går tida mi ut, så jeg regner med å få et nytt spørsmål, og det gleder jeg meg til.

Presidenten [11:04:34]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [11:04:46]: Eg vil ønskja kommunalministeren eit godt nytt år og la også han få lov til å svara på eit spørsmål i dag.

Eg er litt usikker på kva som er tv-vanane til statsråden på nyåret, om han til liks med meg følger med på KommuneTV og ulike overføringar av formannskaps- og bystyremøte. I går hadde eg i alle fall gleda av å følgja det første møtet til formannskapet i Ålesund. Ålesund er jo ikkje kva kommune som helst, det er den einaste kommunen som skal ha ei deling, og det er den største arbeidsgjevaren mellom Bergen og Trondheim – altså ein betydeleg aktør.

Det var eit fornøyeleg syn å følgja det formannskapsmøtet. Ordføraren frå Arbeidarpartiet sa i møtet at ho var skuffa over den situasjonen «dei», altså regjeringa, har sett kommunen i. Høgre-representanten i formannskapet kalla det uverdig. Framstegspartiets Håkon Lykkebø Strand sa at tilliten til dagens regjering er på eit historisk botnnivå, og Senterpartiets eigen varaordførar sa at han støtta kvart eit ord om den skuffelsen dei andre representantane sette ord på. Arbeidarpartiets Geir Ove Leite stilte det passande spørsmålet: Kva er det dei held på med i Oslo?

Når han spør om kva dei held på med i Oslo, gjeld det den manglande tilbakemeldinga, at ein ikkje svarar på spørsmål, og at når kommunedirektøren ringjer i romjula, får han beskjed om at dei ikkje får noko svar. Slik er det sjølv om kommunen har spelt med opne kort og sagt at dei treng ei avklaring, bl.a. for å få eit lovleg budsjett for inneverande år, for at dei kan vita om staten stiller opp.

Difor vil eg igjen stilla det spørsmålet som gruppeleiar til Arbeidarpartiet i formannskapet stilte: Kva er det dei held på med i Oslo?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:06:27]: Eg følger med på både mange lokale debattar i ulike kommunar og mykje anna, men eg trur ikkje eg skal gå inn på tv-vanane mine i detalj her i salen.

Til spørsmålet om kommunedeling: Ålesund kommune har etter søknad fått tilslutning av fleirtalet i denne salen for deling. Haram vert igjen ein eigen kommune, etter at ein var ein del av ei tvangssamanslåing som bl.a. Framstegspartiet stod bak. Vi har undervegs vore heilt tydelege på at vi skal dekkje nødvendige, direkte kostnader i samband med deling, etter søknad frå kommunane. Det står framleis fast. Vi har motteke søknad

frå Ålesund kommune, i tillegg til frå dei fylka som skal delast. Dei søknadene skal vi behandle så fort som mogleg, og vi skal sjølvstendig behandle dei i tråd med det vi heile tida har lova.

Helge André Njåstad (FrP) [11:07:32]: Det er veldig spesielt at staten set stramme tidsfristar for kommunane når det gjeld å søkja om deling, medan dei sjølve har både vinter og vår – all verdas tid – når dei skal ta stilling til søknadene. Denne kommunen har kort tid på seg til å få etablert to nye kommunar og gjennomføra alle dei prosessane dei skal ha. Dei veit ikkje kva dei får av midlar frå staten, for staten er treg med å svara dei. Dei har budsjettet med det dei sjølve meiner er nødvendig, men dei har ikkje fått svar på om det er noko som vil verta gjeve eller ikkje.

Statsråden kan avklara det her og no: Vil kommunen få det dei har søkt om, eller er dei nøydde til å gjera kutt for å gjennomføra den prosessen som dei sjølve ser for seg at dei treng for å laga to nye kommunar?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:08:20]: Ålesund søkte om deling tidleg i fjor vår, Stortinget gjorde vedtak i juni, og dei hadde søknadsfrist i november når det gjaldt kostnader ved deling. Det er altså under to månader sidan den søknadsfristen gjekk ut, og det har bl.a. vore jul i mellomtida.

Vi er – som vi heile tida har sagt – opptekne av å dekkje nødvendige direkte kostnader i samband med deling. Fleire i denne salen, representantar frå både Høgre og Framstegspartiet, har vore opptekne av faglege rapportar som har vore lagde fram. I denne samanhengen er søknaden frå kommunen fleire gonger så stor som det som er det faglege grunnlaget frå BDO. Det kan det vere gode grunnar for, men når kommunen sjølv i media seier at dei har vore opptekne av løysingar for deling av kommunen som kunne ha vore billegare, er det jo interessant å gå i dialog med kommunen og sjå om det er måtar å gjere dette på som gjer at kostnadene vert lågare enn det kommunen har lagt på bordet. Men vi har heile tida vore opptekne av at vi skal dekkje nødvendige direkte kostnader. Det står framleis ved lag og er gjort tydeleg overfor kommunen.

Presidenten [11:09:32]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Helge André Njåstad.

Helge André Njåstad (FrP) [11:09:34]: Det er positivt at statsråden snakkar om at ein skal halda kostnadene nede. Då kan han jo vurdere eit forslag som Framstegspartiet har fremja i denne salen, nemleg om at ein etablerer éin ny kommune, altså Haram, ikkje to, både Haram og Ålesund, og at ein let dagens Ålesund halda fram som dagens Ålesund. Det ville ha vore eit grep

som fekk kostnadene veldig mykje ned. Eg vil difor utfordra statsråden til å lytta til den kloke opposisjonen i denne salen – som av og til fremjar veldig gode forslag – og kanskje slutta seg til det for å få ned kostnadene. Er det noko statsråden er villig til å starta det nye året med å gjera – å få ned kostnadene knytt til konsulentbruk i samband med å skapa nye kommunar, ved å høyra på det gode forslaget frå Framstegspartiet som har vorte fremja i denne salen?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:10:16]: Det er litt vanskeleg å få grep om det forslaget frå Framstegspartiet, som baserer seg på attgjeving av eit medieoppslag frå Ålesund kommune. Prosessen for deling er den same som har vore for ei stor mengd kommunesamanslåingar som Høgre, Framstegspartiet og andre parti i denne salen har gått inn for. Ved årsskiftet 2019/2020 var det over 300 kommunar i Noreg som var råka av kommune- og fylkessamanslåingar, og som fekk nye kommunenummer, og over ein million verksemdar. No er det éin kommune som skal delast, og då meiner Framstegspartiet at ein skal leggje nye prinsipp til grunn, men òg innanfor dagens lovverk er det mogleg å behalde kommunenummer. Det var det nokre kommunar som gjorde i samband med kommunereforma, noko som førte til 20 mill. kr ekstra i kostnader hos skatteetaten.

Vi er opptekne av å søkje dei beste og billegaste løysingane, og difor er vi òg opptekne av å behandle søknaden frå Ålesund kommune på ein grundig og god måte.

Presidenten [11:11:19]: Mudassar Kapur – til oppfølgingsspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [11:11:34]: Jeg tror innbyggerne i Ålesund kommune fortjener en statsråd som tar denne saken litt mer på alvor, og som ikke bare hele tiden peker på andre partier. Det var finansminister Vedum som var i Ålesund og feiret oppdelingen ved å spise kake. Nå er kaken spist opp, og regjeringen har stukket av fra regningen. Det er svært uheldig at regjeringen ikke avklarer slike spørsmål i tide, særlig når dette nå kommer til å gå ut over innbyggernes tjenestetilbud. Det er de som betaler prisen.

Statsråden har vært med på å sette i gang et opplegg hvor Viken skal bruke millioner av kroner på egne reverseringskonsulenter. Tjenestene vil bli dårligere, og kompetansemiljøene vil bli oppløst. Det står veldig tydelig i fagrapportene.

Statsråden viser til at det er en dialog mellom statsråden og Ålesund kommune. Hvordan vil statsråden karakterisere sin egen dialog så langt når Ålesund har vedtatt at de ønsker at Stortinget nå skal – hold dere fast – reversere reverseringen?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:12:38]: Delinga av Ålesund kommune er eit initiativ som kommunen sjølv har kome med, etter at dei vart gjevne moglegheit til å gjere det, for det fleirtalet som sit i dag, har sagt at dei fylka som ønskjer det, skal få moglegheit til å søkje om ei oppdeling av den tvangssamanslåinga som Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti stod bak. Vi har hatt ein prosess på det der vi heile vegen har vore tydelege på at ein skal dekkje nødvendige direkte kostnader. Representanten Kapur er veldig oppteken av dei faglege rapportane. Vel, den faglege rapporten frå BDO rekna seg fram til heilt andre kostnader enn kommunen.

Vi er opptekne av å ta utgangspunkt i den søknaden som har kome frå Ålesund kommune, og å gå grundig gjennom han, for å sjå på korleis vi skal vareta det vi har sagt: at vi skal dekkje nødvendige direkte kostnader etter ein nøktern standard. Det er vi opptekne av å ha ein god dialog med kommunen om.

Presidenten [11:13:34]: Vi går vidare til siste hovudspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [11:13:55]: Høyre vil satse på at næringsliv og industri skal kunne utnytte de mulighetene som ligger i innovasjon og nye forretningsmuligheter som utvikles ved å bruke digitale verktøy. Hvis vi skal ha en verdensledende industri, og helse- og omsorgstjenester som ligger helt i forkant, gjelder det å utnytte de digitale mulighetene. Da må rammebetingelsene for mer forskning og mer innovasjon i næringsliv og offentlig sektor prioriteres. Derfor mener vi at det er viktig å satse på ordninger som f.eks. StartOff, som legger til rette for at nye ideer og tjenester utvikles i samarbeid mellom offentlig og privat sektor.

StartOff er både en prisvinnende og ledende ordning i Europa. Prisen fikk de for en ny og enklere modell for raskere utviklingsprosjekter i offentlig sektor. Denne modellen har bidratt til at sju av åtte fullførte prosjekter er videreført.

Digitalisering og utvikling av ny teknologi er en forutsetning for å forenkle, fornye og forbedre offentlig sektor samt et nødvendig verktøy for å effektivisere omstillingen. Så ser vi at regjeringen kutter nettopp i støtten til StartOff og øker arbeidsgiveravgiften for alle ansatte med lønn over 750 000 kr per år. Dette vil direkte treffe norske bedrifter som satser på digital spisskompetanse og gi dem en ulempe i den internasjonale konkurransen om arbeidskraft. Ser statsråden at slike kuttgrep og slike skatteøkninger ikke bidrar til digitalisering og økt verdiskaping?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:15:35]: Det er svært viktig for framtida å satse på digitalisering innanfor of-

fentleg sektor, noko som veldig mange, både kommunar, fylke og statlege verksemder, gjer. Det er viktig å leggje til rette for digitalisering i privat sektor og for dialog og samspel mellom offentleg og privat sektor.

Noko av det som eg sjølv har vore med på og teke initiativ til som statsråd, og som eg meiner er veldig viktig, er eit 5G-industriforum, der ein nettopp ser på om ein kan kople den tradisjonelle industrien som vi har i Noreg, tettare til teknologimiljø, og òg tettare til ekomsektoren når det gjeld å drive fram positive endringar.

Det er litt interessant at Høgre snakkar om budsjettløyvingar til digitalisering, for er det nokon som sørger for å kutte i tiltak til digitalisering i det alternative budsjettet sitt, er det Høgre.

Noko av det eg høyrer frå både offentlege verksemder, private aktørar og privatpersonar når eg reiser rundt i Noreg, er at det er behov for å styrkje utbygging av høghastigheitsbreiband, slik at nettopp fundamentet, grunnplanken, er på plass. Høgre føreslo i sitt alternative budsjett eit kutt på 150 mill. kr samanlikna med det som vart vedteke i Stortinget. Det at dei då bruker nokre få av dei millionar kronene til andre tiltak, vel – eg meiner at det er ei feil prioritering å kutte så mykje på digitaliseringsområdet som Høgre har gjort. Vi er opptekne av å styrkje utbygging av breiband, få høghastigheitsbreiband til alle, både til verksemder og husstandar i Noreg, og i tillegg styrkje netta våre både i bygd og by.

Mudassar Kapur (H) [11:17:22]: Jeg registrerer først og fremst at statsråden ikke svarer på de spørsmålene jeg stilte. Samtidig konstaterer jeg at for statsråden handler digitalisering kun om bredbånd, mens vi i vårt alternativ har redegjort godt for hvordan vi kan satse på bredbånd, men også satse på de kreftene og de innovasjonsmiljøene som ligger i samfunnet, og som skal gjøre noe ut av den digitaliseringen vi trenger. Hvis vi skal kunne være i verdenstoppen, må vi også legge satsinger og penger på bordet. Hvis man ser på omstillingsbarometeret til Abelia, er det ikke noen tvil om at etter pandemien vil det være behov for å ha en økt satsing.

Et annet kutt som denne regjeringen har gjort, er kuttet i Stimulab, og det vil kunne bidra til mindre innovasjon og nyskaping i offentlig sektor. Hvordan mener egentlig statsråd Gjelsvik at kutt og manglende digital satsing, både på StartOff, som jeg nevnte, og også på Stimulab, er veien å gå for å gi innbyggerne bedre tjenester? Og vær så snill, ikke bare svar med brev.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:18:27]: Viss representanten hadde hørt kva eg sa i mitt første svar: Eg la vekt på både betydninga av auka digitalisering innan offentleg verksemd, noko vi legg til rette for, og av auka

digitalisering innanfor næringsliv og industri og eit samarbeid der, som vi òg legg til rette for.

Det er heilt grunnleggjande om ein skal kunne nyttiggjere seg av digitale løysingar, at ein må ha infrastrukturen på plass. Det er difor det er så grunnleggjande feil at Høgre føreslår å kutte 150 mill. kr til utbygging av breiband i Noreg neste år. Er det noko aktørane er opp-tekne av for å kunne leggje til rette for at private verksemder, offentlege verksemder og privatpersonar rundt om i Noreg skal kunne ta i bruk ulike digitale løysingar, er det at ein har infrastrukturen i botnen. I tillegg kjem det arbeidet vi gjer bl.a. på å forsterke ekom, for å sørge for at vi – i dei tidene vi no står i – både har alternative føringsveggar og auka redundans, og for at vi har god kvalitet i netta.

Presidenten [11:19:33]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Mudassar Kapur.

Mudassar Kapur (H) [11:19:34]: Jeg har fortsatt full forståelse for at statsråden er fiksert på én budsjettpost, og vi mener vi i vårt alternative budsjett har redegjort godt for hvorfor det er viktig å bruke de pengene som er nødvendig, på bredbåndsutbygging. Vi må ikke glemme at gjennom den satsingen den forrige regjeringen gjorde, er den utbyggingen veldig godt i gang, og da må vi også kunne omprioritere noen midler til andre viktige satsinger. Det statsråden ikke vil snakke om, er den verdiskapingen som uteblir når man kutter i de ordningene som er laget for at innovasjonsmiljøer, nyskapere og entreprenører kan gå inn og være med på digitaliseringen, og ikke minst få ned den offentlige pengebruken.

Jeg vil derfor utfordre statsråden nok en gang til i det minste å svare på de spørsmålene jeg har stilt. Hvordan mener statsråden f.eks. at en økt arbeidsgiveravgift på

over 750 000 kr kan bidra positivt, når det treffer med kirurgisk presisjon rett inn i de miljøene som konkurrerer om høyteknologisk arbeidskraft? Og hvordan mener statsråden at kutt i det som bidrar til økt digitalisering, ikke får en negativ effekt?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:20:38]: I budsjettet ligg det altså digitaliseringstiltak på over 1,3 mrd. kr, og vi brukar i sum meir på digitalisering enn det Høgre gjer i sitt alternative budsjett.

Så kan ein alltid gå inn og diskutere enkeltpostar i budsjettet. Eg meiner at både StartOff, som det vert vist til, og som eg har vore og besøkt konkrete tiltak knytte til – og det har eg òg gjort med Stimulab – er viktige tiltak i ein digitaliseringssamanheng. Likevel må vi i desse tider òg sørge for å prioritere det viktigaste først. Representanten Kapur frå Høgre meiner tydelegvis at den dekninga som ein har av høghastigheitsbreiband i Noreg, er tilstrekkeleg. Vel, eg er heilt ueinig. Eg meiner at det er svært mange verksemder, svært mange kommunar i Noreg og svært mange privatpersonar som er heilt grunnleggjande avhengige av at vi får eit raskare tempo i utbygginga av breiband, både i bygd og by.

Presidenten [11:21:32]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:21:33]

Referat

Presidenten [11:21:33]: Det foreligger ikke referat.

Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves. – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.22.

